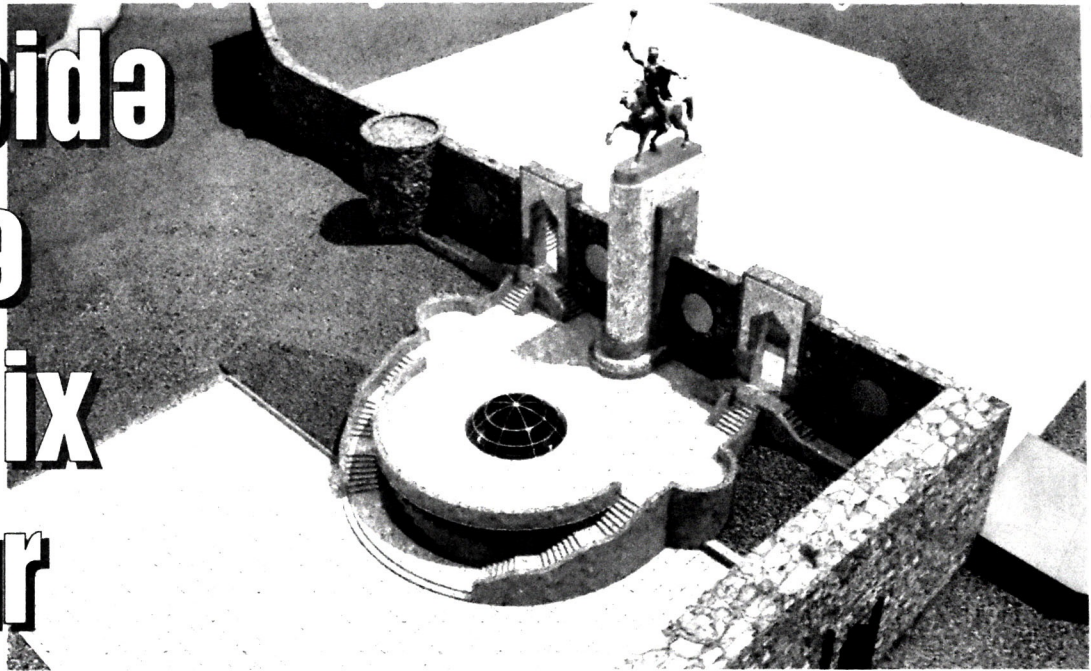

Hər abidə özündə bir tarix yaşadır

Müsafiri olduğumuz hər bir ölkə ilk növbədə özünün tarixi memarlıq abidələri ilə yadda qalır. Müxtəlif vaxtlarda ucaldılan heykəllər, monumental əsərlər isə təkcə mədəniyyət nümunəsi deyil, həm də tarixin bir parçası kimi əhəmiyyətlidir.

Respublikaya rəhbərliyinin bütün dövrlərində ümummillil lider Heydər Əliyev paytaxt Bakıda, eləcə də bölgələrdə belə sənət nümunələrinin yaradılmasına çalışır, tarixi şəxsiyyətlər, görkəmli adamların heykəllərinin ucaldılması, büstlərinin qoyulması istiqamətində işlər görürdü. Şuşanın abadlaşdırılması işinə böyük əhəmiyyət verən ulu öndərin göstərişi ilə bu qədim şəhərdə onun qurucusu, ilk Qarabağ xanı Pənahəli xan Cavanşirin memorial abidəsinin ucaldılması məsələsi qaldırılmışdı. Məhz onun tövsiyəsi ilə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Sovetinin 7 aprel 1985-ci il tarixli qərarına əsasən abidənin ucaldılması ilə bağlı qərar qəbul edilmiş, qərara əsasən Mədəniyyət Nazirliyi ilə Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının İstehsalat Yarıdıcılıq Kombinatı arasında 1990-cı il 10 dekabr tarixli müqavilə və smeta sənədləri imzalanmışdı. Heykəlin hazırlanması heykəltəraş Cümşüd İbrahimliyə tapşırıl-

mışdı.

Cümşüd Rəşid oğlu İbrahimli 1941-ci il mayın 28-də Gürcüstanın Marneuli şəhərində anadan olub, 1958-ci ildə Marneulidə orta məktəbi, 1962-ci ildə Gəncə İnşaat Texnikumunu, 1973-cü ildə Tbilisi Dövlət Rəssamlıq Akademiyasının monumental heykəltəraşlıq fakültəsini bitirmişdi. 1974-1978-ci illərdə AMEA-nın Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun qiyabi aspirantı, eyni zamanda 1976-1978-ci illərdə SSRİ Rəssamlıq Akademiyasının Yaradıcılıq emalatxanasında aspirant olub. Akademik, heykəltəraş Ömər Eldarovun rəhbərliyi ilə Maestro Niyazinin mətaldan heykəl-figurunu hazırlayıb. Ölkənin bir çox bölgələrində ucaldılan heykəl, monumental əsərlərin, büstlərin, bir sıra heykəltəraşlıq nümunələrinin müəllifidir. Dəfələrlə beynəlxalq müsabiqələrin iştirakçısı olub, mükafata layiq yerlər tutub. Ulu öndər Heydər Əliyevin göstərişi ilə Baykal-Amur Magistralının tikintisində iştirak edən Azərbaycan komsomolçularının fədakar əməyini əks etdirən abidəni də məhz Cümşüd İbrahimli hazırlamışdı. Memar Mikayıl Hüseynovla birgə işlədikləri layihə bəyənilmiş, dahi Nizaminin "Xəmsə"sindəki "Xosrov və Şirin" poemasının qəhrəmanı Fərhadın rəmzi obrazı yaradılmışdı. "Fərhad qaya çaparkən" adlanan heykəl

kompozisiya 1986-cı ildə Uzaq Şərqi İrkutsk vilayətinin Ulkan şəhərində ucaldılmışdı. Bundan sonra Pənahəli xanın Şuşada abidəsinin ucaldılması məsələsi yenidən gündəmə gəlmişdi. Cümşüd müəllim deyir: "Hələ 1991-ci ilin avqustunda Şuşanın o zamankı icra başçısı Mikayıl Gözəlovun və ziyalıların iştirakı ilə keçirilən toplantıda abidənin yerləşdiriləcəyi yer də müəyyənləşdirildi və qərara alındı ki, abidə "Gəncə qapısı"nın bayır tərəfindən "Xan qızı" bağının qala divarları qarşısında, açıq səma fonunda üstündə 10 metrlik postament üzərində ucaldılacaq heykəlin hündürlüyü 7 metr təşkil edirdi. At belində Pənahəli xanın zəhmli, məğrur obrazı yaradılmışdı. Sol qolunu çiyin səviyyəsində barmaları gərilmiş halda şəhərə tərəf yönəlmişdir. Sağ əlində səlahiyyət rəmzi olan "Xan topuzu"nu (Tarix muzeyində saxlanılır) Ali Baş Komandanın məşhur ifadəsi olan "Dəmir yumruq" kimi başı üzərinə qaldıraraq sanki düşməne: "Bu şəhərə, bu torpaqlara kəm baxanın anası ağlar qalar" mesajını verir.

Layihə 1991-ci il noyabrın 3-də, vaxtından 2-3 ay əvvəl tamamlanıb Rəssamlar İttifaqının İstehsalat Yarıdıcılıq Komitəsinin Bədii Şurasına və Mədəniyyət Nazirliyi-

nə təqdim edildi. Sabiq mədəniyyət naziri Polad Bülbüloğlu layihəni çox bəyəndi və biza tezliklə qonorar da veriləcəyini vəd etdi. Sonrakı hadisələr isə hamıya məlumdur. Şuşanın işğalı bu işləri yenidən yarıda qoydu. İndi Şuşa da, digər torpaqlarımız da işğaldan azad olub və o ərazilərdə abadlıq işlərinə başlanılıb, ölkə başçısının rəhbərliyi ilə Şuşanın bərpası planı uğurla reallaşdırılır.

Qarşıdan Şuşanın 270 illik yubileyi gəlir. Mən çox arzu edərdim ki, əziz Şuşa üçün yaradılmış bu sənət abidəsi Şuşanın bərpası və abadlaşdırılması planına salınsın. Düşünürəm ki, işğaldan sonra yenidən qurulan Şuşanın 270 illik yubileyi üçün bu möhtəşəm abidə ən gözəl hədiyyə ola bilər...".

Onu da deyək ki, Cümşüd müəllim bununla bağlı müvafiq qurumlara da müraciət edib.

Bəli, abidələr, heykəllər... tarixin danışan dili, bir millətin, dövlətin varlığını təsdiqdir. Şuşada bərpa olunan, yeni yaradılan sənət nümunələri də dünənimizi, bugünümüzü sabaha, gələcək nəsillərə çatdıran ən gözəl vasitədir. Tarixin hər səhifəsindən boyunlay deyəcək ki, bu torpaqlar bizimdir!..

Zümrüd QURBANQIZI,
"Respublika".